

CARTIER Rotonda

Dumitra RĂȘNOVEANU s-a născut la Brăila, pe 4 aprilie 1973. Proaspăt absolventă de liceu, după o întâlnire providențială, alimentată de entuziasmul Podului de Flori de peste Prut, pleacă să lucreze la Chișinău pentru cotidianul „Sfatul Țării”, apoi pentru Agenția BASA-press. Reîntoarsă în România, absolvă Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării a Universității din București și Școala Națională de Studii Politice și Administrative, cursuri post-universitare.

A lucrat pentru un post de radio bucureștean, specializându-se apoi în comunicare.

Preocupată deopotrivă și de spirit, și de corp, de mai bine de zece ani scrie pe blogul personal povești de viață bună și trai sănătos. Tot aici scrie și despre cărți. Dar nu își numește textele *recenzii*, ci *propriile aventuri cu cărțile*.

La îndemnul prietenilor, dar mai ales al unui apreciat traducător și editor, scrie prima sa carte, romanul *Daphnia*.

Dumitra Râșnoveanu

Daphnia

Roman

ROTONDA
CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel/fax: 021 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro

cartier.ro

cartier.md

Cărțile Cartier pot fi procurate online pe cartier.ro & cartier.md

și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks și pe cartier.ro & cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librărie online, cartier.ro, tel. 0785 199 823.

E-mail: codex@cartier.ro

Librărie online, cartier.md, tel. 068 555 579.

E-mail: vanzari@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România.

Tel./fax: (021) 210.80.51. E-mail: codex@cartier.ro

Taxele poștale sunt suportate de editură.

Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Rotonda* este coordonată de Em. Galaicu-Păun

Editor: Gheorghe Erizanu

Lectori: Lucia Țurcanu, Em. Galaicu-Păun

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoeditare: Valeria Idjilov

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Dumitra Rășnoaveanu

DAPHNIA

Ediția I, martie 2024

© 2024, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale și editat cu contribuția Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Rășnoaveanu, Dumitra.

Daphnia : Roman / Dumitra Rășnoaveanu; coperta: Vitalie Coroban; design: Valeria Idjilov. –

Ed. 1. – [Chișinău]: Cartier, 2024 (Bons Offices). – 187, [1] p. –

(Rotonda / colecție coordonată de Em. Galaicu-Păun, ISBN 978-9975-79-907-2).

Editat cu contribuția Ministerului Culturii al Republicii Moldova. – [800] ex.

ISBN 978-9975-86-745-0.

821.135.1-31

R 28

Stop! Avem hrană pentru pești

1

Pleacă! Fugi din locul ăsta blestemat mâncând pământul! Nu te uita-napoi. Du-te unde-oi vedea cu ochii. Nu te-ntoarce niciodată!

— Hai, scoală, am ajuns în București.

În hărmălaia Gării de Nord, trenul verde, cu perdelețe brodate ca cele de acasă, ne așteaptă răbdător ca spiritul de basarabean. Până și numele, *Trenul Prieteniei* spre Chișinău, îți intră în minte precum cheia în geamantanul potrivit. E curios cât de binedispus e tata la ora asta. Peronul e înțesat de lume. Ne oprim câteva clipe să-și bage cămașa în pantaloni.

— Ți-am zis bancul ăla cu bagajistul?

Știu toate bancurile tatei. Dar sunt prea obosită, după o noapte în care am amorțit de frig în personalul de la Brăila, ca să-i răspund în răspăr.

— Nu, cum e?

— Cică un rus nu auzise că se făcuse revoluție. Și, când dă să coboare din tren, vede că toți își cărau singuri bagajele. Hamalii dispăruseră. Și-atunci strigă în gura mare de pe treptele trenului: *Fraților, ia toje bagajist*. Adică și el e bagajist.

Râde singur. Apoi brusc își aduce aminte de ceva. Se caută prin buzunarele pantalonilor.

— Ce e, ce cauți? întreb speriată.

Nu mă aude. Nici în buzunarul cămășii nu găsește.

— Bisaltiru' mă-sii. Am uitat numărul Profesorului.

— Îl am eu, că doar eu am vorbit cu el, nu matale.

Înainte să ne urcăm în *Trenul Prieteniei*, tata mai trage o dușcă zdravănă.

Toate hainele noastre, pentru că nici nu știm cât vom sta în Chișinău și, oricum, prea multe nu avem, încap în două valijoare.

A mea, prima necartonată avută vreodată, dintr-un vinil roșiatic, e dăruită de învățătoare. A tatei e încă și mai mică, aduce a sacoșă. Nu mai știe cum e cu eticheta lumii din afara Brăilei și a bălților prin care verile ne facem veacul. Un veac de care fug, iar tata, culmea!, nu doar că n-are nimic împotriva, dar mă și însoțește. Deși sunt majoră.

Știu bine de ce fug, nu însă și unde. În fiecare vacanță de vară de până acum am trăit un veac în sine. Un veac de mers prin mălul și arșița bălții, ocolind fierătaiele aruncate la întâmplare. Întipărită ca ziua de naștere, port, în minte și în rănile nevindecate, cartografia lor subterană. Și mirosul, ah, mirosul acela care nu-ți pleacă din nări toată viața. Și pervers. Ajungi să-l cauți, deși îl urăști. Psihanalizând, e tot o relație toxică. Sindrom Stockholm. Bălțile de care nu te vindeci niciodată. Cum nu te vindeci de dorul de ducă, pe care numai cineva născut lângă o apă mare îl poate înțelege. Lângă o apă nu poți muri, dar te poți usca de dor de ducă.

Veacul vacanțelor noastre are ceasul dat peste cap. Cineva uită să-i învârtă cheița la timp. Cui să-i pese de el? Cucul nu se mai ițește din cutia lui la fix, stă ascuns în cochilie ca melcul speriat. Treaba lui. Nu muncește, nu mănâncă, așa i-ar zice tata. Bine că n-are alte ciocuri de hrănit. Orele sunt un șir inexact, doar cea de trezire, dată de tata, e fixă ca o idee înfiptă în cucurigul capului.

„Hai, scoală să mergem încolo!”

„Încolo” pentru tata înseamnă Pietroiu, un cătun aflat la zece kilometri de Brăila. Pentru mine e balta imundă care-mi fură tihna, cititul și joaca zilelor de vară. De aceea, de neșters din minte. Acolo, copilăria mea a pierdut și ultimii dinți de lapte.

Ajungem, ca de fiecare dată, când încă aburii nopții levitează ca niște duhuri peste baltă. Până să intri în ea, pare calmă și inofensivă. Ai zice, dacă ai fi doar în trecere, că e pântecul sau inima, în care ploile pompează sânge proaspăt doar ca să nască dimineți răcoroase, chiar și în toiul verii.

Balta de la Pietroiu înseamnă, de fapt, bălțile. Sunt despărțite de o insuliță galbenă de pământ. Două ape de întinderi inegale, unde stuful face o gimnastică stingheră. Ici-colo, pe la capete. Și e atât de rar, încât nici cu păsările nu-i capabil să se joace de-a v-ați ascunselea. Acestea se arată mai degrabă țopăind printre porumbii lăptoși din buza bălții mai mari. Așa înțelegi și de ce tresare ca niște peri mirați, pieptănați pe alocuri de ghearele rațelor sălbătice.

Nici fazanii nu prea-și găsesc locul în potcoava asta de cal mort a cătunului. Scâncesc ca pruncii abandonați la ușa tufelor dese și blajin ghimpate de dracilă înșirate pe lângă bălți. Dracilă – un fel de drac docil căruia tocilarul i-a pilit acele –, căci pe el, nu pe noi, îl merită balta asta bleagă, prostită ca o fată mare, prin care mergem cu pas nezorit de turist la Călimănești.

Balta Pietroiu – insațiabil și umed de poftă vagin – e poșta satului. Se lasă violată pe toate părțile de sătenii care deversează seminal ulcele sparte, carcace de vite și găini moarte, găleți din tablă fără fund, fiare de plug, capete de furci, dinți de greble și câte și mai câte...

Peste orgiile imunde de aici (de parcă sexul ar avea ceva pur în el), ploile se aruncă precum un preș tras în grabă de leneșa surprinsă de musafirii nepoftiți – casa nemăturată musafiri așteaptă. Dar noi suntem deja de-ai casei. De-ai bălții, mai bine

zis. La ospățul ăsta, arșita și lutul galben al Bărăganului, cel prea născător de ciulini zburători toamna, stau în capul mesei.

Balta din cătunul Pietroi, în care mi-am petrecut paisprezece vacanțe de vară ca într-un soi de stațiune, ca și alte ape stătute, cum numai în jurul Brăilei găsești, fie în coasta orașului, fie la zeci de kilometri depărtare, face cu toate măruntaiele astea fetide ce face orice femeie „neiertată de Dumnezeu”: naște.

Naște purici galbeni – hrană pentru pești exotici. De pe urma lor ne hrănim toți șase, câți suntem.

An de an, suntem singurii care o călcăm. Mici și necurați Isuși, călcăm apa, nu pe apă, și nici nu înotăm (apa pentru noi nu e plăcere, în orice caz, nu asta). După zeci de curse du-te-vino de la un capăt la altul al bălților, cu kilometrii lipiți de bascheții înnoroiți ca pista de maratonist, ieșim la mal cu málul ștampilat. Îl purtăm peste tot, nu pe ici, pe colo, pe unde doare, ca la băile cu împachetare de la Techirghiol. Námolul din pori pleacă cu chiu, cu vai; de sub unghii, abia spre iarnă. Cel mai fidel își face o gazdă primitoare în călcâiele și unghiile tatei. Vilegiaturiști mucoși cu început de reumatism primar sau gimnazial (între noi, frații, e o diferență de trei, patru și șase ani) de la carul de ore prin balta rece, nu poșetuțe ducem pe umăr și nici umbreluțe de soare (doar dracila e umbreluța noastră, și nici ea cum trebuie), ci câte patru mincioguri unite în linie. În totalitate creația tatei.

Cadrul de metal e sudat de el, pânza, cusută de noi, cele trei fete, și de mama. R. este încă prea mic să participe.

Cele patru guri de captare a puricilor, sudate două câte două, sunt unite de o coadă de lemn pe sub care ne înjugăm grumazul ca vitele când scoatem la mal minciogurile doldora de purici îmbibați cu apă. Ne-ar frânge dacă le-am duce doar pe brațe.

O bucată de lemn ne stă pe ceafă ca toată povara lumii ăsteia pe care n-o prea înțelegem deocamdată. Niște obosiți și

obedienți Sisifi care ies din ventuza mълului cu minciogurile pe umeri ca Atlas. Cariatide de baltă în piatra moale și spurcată a mълului. A venit apa și le-a luat... cariatidele n-au mai rezistat.

Oboseala după arșita prânzului cade grea ca un scaun pe unghia degetului mic. Ne încremenește în moleșeală, dar nu pentru stat am venit aici. Nu muncești, nu mănânci. Iar aici nu mănânci altceva în afară de parizer cu ouă fierte și roșii cu un codru de pâine albă și pufoasă ca norii după care mă uit lung și tot nu vin. Nu tăiem nici pâinea, nici roșiile. Mușcăm din ele ca din merele pe care le-am fi putut avea ca desert, care să ne mai dea olecuță de avânt. Astea-s mofturi. Oamenii puternici nu de zahăr au nevoie, ci de provocări ale vieții, care te obligă, vrei-nu vrei, „să te descurci”. Asta zice tata că e cel mai important în viață, să știi să te descurci.

Seara, în camera fără nicio fereastră, singura astfel dintre cele cinci ale casei-vagon, adorm pe jos, caut un strop de răcoare care să domolească sfârșitul pielii și al capului. Podeaua de ciment, peste care mama așază scoarțe mai groase ca finetul și covorul de iută, nu apucă se se încingă peste zi. E tare, dar măcar mai stinge vълvataia arșitei, pe care o ducem toată acasă. Nici setea, nici mълcarea nu ostoiesc oboseala. Doar cimentul podelei răcorește și netezește contracturile din cărcă și din suflet. Focul ăsta de Bărăgan, odată ce se uită cu lupa la porii tăi, e greu să-l stingi.

Pentru mine, încă de vârsta claselelor primare, minciogurile sunt mult prea grele, ca fiecare zi de vară aici. Dar nici suro-rilor mele mari nu pare să le fie mai ușor. La mine încă nu e cazul acum (n-are să mă ocolească însă), dar mă întreb ce fac ele, care-s de vârsta menstruației și nu primesc nicio dispensă pentru asta.

Cu apa îmbibată în clisa puricilor adunați în pълnia transparentă a pânzei, fiecare minciog te trage în jos ca de fusta agățată de ușa închisă a tramvaiului. În baltă, când calci cu pauza cât

durează să deventuzezi piciorul și să-l faci să avanseze, ții minciogurile în triumghiul cel mai intim: între pubis și coapse. Fiecare ridicare a piciorului împinge totodată și lemnul de legătură al cvartetului ăstuia căruia nu-mi vine cu niciun chip să-i cânt în strună. Noroc că apa pune și ea umărul. Măcar atât să facă.

La prima scufundare a dimineții, pielea se strânge în milioane de ace și se bagă în sufletul de ghindă care și-a pierdut pălăria ombilicală. Nu trece mult și devine doar o chestiune de obișnuință; peste zi, corpul stă la taclale cu apa asta cu dinți de babă-cloașă. Cu durerea te obișnuiești la fel de repede ca și cu binele. Dar există o compensație, ca după orice virginitate pe care o dai lumii ăsteia cu durere și împotrivire: sunt turele cele mai mănoase, care rimează la sfârșit de săptămână, când tata vinde puricii în Piața Mare a orașului, cu bănoase.

2

Duminicile, mai ales când vânzarea merge bine, tata îmi dă câțiva lei. Dacă apar la piața unde se vând pești și animale exotice după zece, are un moment de generozitate afișată teatral, căci beneficiarii reali ai pumnului de bani mototoliți, scoși în văzul tuturor, sunt vecinii lui de tarabă, a căror paloare tata o observă șiret, cu coada ochiului bun, rânjind metalic în barbă. Are el un fel anume de a curta clienții și a-i face să zăbovească mai mult în fața tarabei lui. Ceva ce acasă arată rareori.

Teatral sau superstițios, are prea puțină importanță pentru mine, câtă vreme prind ora de aur a dispoziției lui generoase.

Datorită acesteia, fac cunoștință cu librăreasa din colțul Pieței Mari. E o vânzătoare dintre cele dichisite, cu coc supraetajat, după care și tata privește lung să-i prindă, probabil, meșteșugul. La mama n-a văzut. Din considerente practice, e dintotdeauna tunsă băiețește, cochetăria ei n-ar face din „rahatul de la curul bolnavilor” pe care-i îngrijește crânguri de tei înfloriți.

S-a prins librăreasa (sau poate i s-a transmis pe linie de partid) că unele pachete de cărți „merg mai bine la vânzare”. Mi le recomandă ca unui adult, deși fruntea mea abia salută teigheaua. Prea sunt nelipsită duminică de duminică.

„Cărțile la pachet” sunt două, una mai bună, neangajată politic, cealaltă, la fel de bună, dar ca hârtie de împachetat ouă. *Scânteia* e totuși mai potrivită ca scut antișoc. Moș Dumitru n-ar rupe în veci o carte, nici măcar pentru nevoi urgente ale vintrelor, căci *Scânteia* merge întotdeauna în fâșii tăiate metodic, cât palma, la WC-ul din grădină, rânduite într-un cui ruginit; e treaba fiecăruia să o frece până ce hârtia capătă moliciuni adecvate, cerneala tipografică transferându-se palmelor într-un schimb cinstit. Iată culmea, slobozirea și desăvârșirea propagandei socialiste. Aici, între scândurile crăcănate ale WC-ului, stă adevărata victorie a socialismului, iar acesta e omul de tip nou, mânjit doar de cerneală.

Mutra bucălată a tovarășului, cu zâmbetul îmbuibat prin care ne flutură victoria socialismului în fiecare dimineață din susul ramei foto agățate deasupra tablei, e mai potrivită cu ovalul ouălor.

Fac drumul la librărie cu regularitate săptămânală, iar bucuria asta are un singur rival: momentele când mama face plăcintă sau gogoși, iar în casă e liniște și pace, tata – generos și calm, normal.

Facem încă de sâmbătă seara plicurile cu purici. Numai bine, vedem și *Dallas*-ul cu un ochi. Plicurile decupate din hârtie maro și capsate pe trei laturi au apărut înaintea punguțelor transparente. Cu ele, viața e mai ușoară. Și eram tentată să zic mai scurtă... Avem trei pahare, trei măsuri diferite, în funcție de mărimea pungii și a costului, desigur. Ca să le închidem, rulăm de două ori și le capsăm la mijloc. Înainte să țin abil stiloul în mână, capsatorul l-am manevrat cu precizie, iar el m-a răsplătit

cu degete groase, mușchi lombricali puternici și palme mari, numai bune să le lipești vârtos de fața vreunui potrivnic. Asta înseamnă să te călești, zice tata când mă vait de durere.

STOP! AVEM HRANĂ PENTRU PEȘTI EXOTICI – semnul că am ajuns acasă. Învăț să scriu anunțul acesta ca pe un pomelnic cu litere negre și groase, să le vadă mușteriii de la o poștă. Iar cine nu vede bine să citească din mers se oprește clipe bune în fața casei noastre. Ca apoi să sune la ușă întrebând dacă hrana asta nu înseamnă cumva râmele de pus în nadă și dat la caras. Nu, nu e asta. Aha, credeam că...

Mulți se opresc pe trotuar și ai zice că admiră arhitectura ferestrei, dacă n-ai ști că e o casă din chirpici, cu cimentul de pe fațadă aruncat în stropi, stil vagon, pe un singur nivel, înghesuită în plămâni vecinelor ei, ca multe alte case din zona de port a Brăilei. Textul anunțului e opera tatei, scrisul, al meu.

STOP! E ordin. Somație. Ceva ce nu suportă tăgadă, purtând în coaja sensului ideea de pierdere nedorită. În caz că nu te oprești, ai să regreti. Apoi te mai relaxezi citind celelalte cinci cuvinte. Afișul, STOP! AVEM HRANĂ PENTRU PEȘTI EXOTICI, o coală albă A3, stă pe geamul din mijloc al ultimei camere care dă spre stradă, în fața jaluzelelor de un verde-marooniu decolorat, ca și bordurile de vopsea verde din chenarul încadraturii.

3

Când ne-am mutat de la sat la oraș, într-o casă lungă, cu cinci camere scunde, bucătărie formând latura mică a unui „L” răsturnat, curte strâmtă care nu putea să respire, la un gând de malul Dunării, prima oară am dat cu nasul de ciulini. Miros amar, stătut, greu. Întrucâtva, ca ploșnița grâului. Zgârie pe dinăuntrul nărilor și nu-ți pleacă o viață din culcușul mucoasei nazale. Ca și mirosul de purici de la Pietroiu.

Maidanul acesta cu ciulini, în desime cu nimic mai prejos decât unul de grâu, se implantase obraznic chiar în fața casei, la o lățime de stradă. Decor verde trufaș, ca firea brăilenilor, viguros, aproape cât mine de mare (eu, cea de atunci) care, pasămite, nu incomoda pe nimeni. Necum pe mine.

Vecin bun cu magnetul ciulinilor mei (habar n-am de ce mă atrage atât) este cartierul Fabricilor, odinioară zona periferică a Brăilei, ocupată de vii.

Locului i se zicea „Atârnați”. „Atârănățenii”, oameni răi, erau locuitorii săraci, care își construiseră, pe izlaz, în afara limitei orașului, în vecinătatea Barierei Dorobanților, bordeie și cocioabe pe malul Dunării sau săpate în mal. Ici și colo, felinarele sclipind suspendat în noapte lăsau impresia unor lumini atârdate, care plutesc ca încă un rând de stele ieșite din apă. La „Atârnați”. Expresia mamei „a rămas atârnat pe undeva”, pe care o folosea inevitabil când tata întârzia mult peste ora la care trebuia să vină, semn de rău augur, de aici își extrage înțelesul profund.

Mingea copilului invariabil trage în ciulini (atracția hortensiilor babei Joița avea să apară mai târziu). Ciulinul se înfoaie și, abia după ce-l zgândări puțin, îți varsă tot taninul în nări și pe piele. Aproape că nu mai simți dungile roșii, perfect paralele, și usturimea ajutată în efect de transpirație și praf; mirosul e cotropitor, tot maidanul din fața casei se umple. Mori cu el în nări. Ca și cu mirosul de Dunăre și de baltă...

Apoi locul ciulinilor a fost luat de depoul de tramvaie (și capăt de linie chiar în fața porții noastre), ale căror uși se deschid ca pușculița chinezească cu un bobârnac. După hoinăreala lor de la un capăt la altul al Brăilei, praful de pe coaja scaunelor roșiatică e cât umplutura de cacao din biscuiții Eugenia. Degetul ți se afundă în el ca în nisip. Depoul e un fel de școală primară a vieții: taxezi riguros pasagerii, pe unii recalcitranți îi dai jos cu un upercut, că și tu, țânc brăilean să fii, tot trebuie să cinstești

memoria marilor pugiliști ieșiți într-un tipar unic de forță și agresivitate din toate națiile amestecate aici.

Ca să nu mai zic că galele de box dădeau ora exactă în oraș mai abitir decât fotbalul. Unde să se nască cei mai buni boxeri dacă nu în orașul cuțitarilor lui Codin? Și unde să trăiască cele mai disperate mame, aduse la deznădejde de fiii pe destinul cărora numai auzindu-l și-ți vine să torni ulei fierbinte.

Ceva mai încolo, lângă fabrica de PAL și chibrituri, care scui-pa zilnic rumeguș pe rufele noastre și în gâtlejuri, sunt bazinele cu apă de pe care executăm sărituri ca la Montrealul din '76. Aici se marchează recorduri prin frecvență și antrenament asiduu.

Depoul a fost ras de pe fața pământului și, pe locul acestuia și al ciulinilor, a apărut un cămin de nefamiliști. Apoi strada a fost lărgită cu încă o bandă. Mergând dinspre casa noastră spre Dunăre, treceam pe lângă fabrica de bere, cu mirosul ei de malț și hamei, și fabrica de ciment „Stânca” (fostă Portland, furnizoarea cimentului pentru podul lui Anghel Saligny de la Cernavodă). Adăuga și ea gâtlejurilor noastre, pe lângă rumegușul de la fabrica de PAL, materie fină.

Ultima străduță de dinainte de „Stânca” și de Dunăre adăpostește o cocioabă tenebroasă locuită de un bătrân singuratic, slăbănog, lungan, veșnic în costum; grec să fi fost? Poate evreu, poate țigan? Poate albanez?

Vinde semințe la cornet măsurând cu un păhărel cu fund dublu. Nu știi dacă doar semințele sunt tot ce căutam noi pe-acolo. Prin ușa întredeschisă, delabrată, trec mirosul stătut de semințe și sare arse și un decor labirintic, subteran, neliniștitor. Nu ne vorbește, nu schițează gesturi inutile; ne imaginăm că acolo ține o prizonieră pe care o violează și-o hrănește doar cu apă și sare. Grăiește suficient de artistic cu degetele-i noduroase, lungi, măslinii, cu terminații proeminent îngălbenite, cât pune semințele în cornetul din file de caiet sau de ziar. Fugim de acolo

ca din pușcă doar ca să revenim imediat după semințe, care nu ajung nici pe-o măsea.

Și-apoi Șantierul Naval, unde intrau și ieșeau zilnic câte patruzeci de nave.

4

Jumătate din spița neamului nostru, glăsuiește legenda suspectă de confabulație, prin vocea conspirativă a lui Moș Dumitru, seara, înaintea somnului, se trage de la Râșnov. De aici, stră-stră-străbunicul fugе cu mii de oi, făcându-și pierdută urma nu în mijlocul codrilor deși, căci pământul acesta sterp și neted ca un platou n-are subtilități de relief, cum n-au nici locuitorii lui, aprigi și mânioși ca scânteia, ci în aspra câmpie a Bărăganului, unde obrazul lui albinos prinsese, de atâtea și atâtea veri, culoarea scaieților uscați sub biciul arșiței, vara, și al Crivățului, iarna.

Venind din amonte pe Dunăre, de la Galați, călătorului îi sare în ochi malul înalt, un versant vertical ca un pisc. Aici șade din vremuri uitate prin cine știe ce letopisețe Brăila, urbe înălțată ca gâtul unui cocostârc privind de pe malul stâng Dunărea. E, zice cronicarul Laonic Chalcocondil, în 1463, „orașul dacilor în care fac un comerț mai mare decât în toate orașele Țării Românești”. Nu e de mirare că oierul de la Râșnov, strămutat din creierii verzi ai Carpaților, a văzut în pământul acesta gălbinos, îmbogățit și răvășit de nisipul vânturilor necruțătoare, hrănitor ca țâța lăuzei, pământul făgăduinței. Iar apoi, cine știe, s-a împreunat cu o turcoaică sau o tătăroaică dintre cele cu ochii linie ca orizontul de Bărăgan. Ca el, și alții.

Și probabil că mâna aceasta de fugari, pe locul unde pasc oile cât ei sunt cuprinși de reveria și neumblemul zilelor usturătoare de vară, când nici gândul nu s-ar da mai încolo de lene, și-au ridicat bordeie din lut și stuf, strânse unele în altele ca degetele în pumnul încleștat. Altfel cum să pui stavilă bicisnicului

Crivăț, care i-ar spulbera ca pe vălătucii de ciulini. Nația aceasta transfugă, căreia Crivățul îi cântă noaptele în vuietele cele mai ascuțite și înspăimântătoare, haită de lupi ai văzduhurilor urlând în ațișeala de veghe, s-a strâns în lumina focului de iască și-a spus povești din care-au răsărit mai târziu Chire zglobii și Neranțule cu ochi scăpărători, o ditamai Halimaua.

Nu știau cum să-și zică între ei. Unuia i-au zis Ispir (în turcă, îngrijitor de cai), altuia, Șchiopul sau Fieraru, Buturugă, Podaru etc. Lui i-au zis întâi Țala de la Râșnov, devenit apoi Râșnoveanu.

Au oi, au pește, au stuf și o imensă câmpie din care, dacă n-ar fi ciulinii și iarba ca peria de haine (ici-colo, copaci avortați din creștere și gheboșați se pitesc când vântul și crivățul își vorbesc tăios) ar curge, ca Dunărea, laptele și mierea. Dar ciulinii sunt ca ceapcâni, răi și perfizi când umblă în haite prin văzduhuri, luați ca nisipul de vânturile Bărăganului. Se potolesc abia după ce-ți rupi hainele cu ei de atâta harță, stârpindu-le sămânța cu târnăcopul și punând în loc semințele bune – dar nici așa nu-i o garanție că germenul rău nu va fi purtat de vânturi ca gândul când nu poți dormi de gura crivățului certat cu câmpia asta statornică, ibovnică blestemată de iubire.

Înălțat pe un pisc al Câmpiei Bărăganului, orașul, scăpat de turci după 1828, a fost nevoit să-și tragă seva negoțului prin accesul ușor la Dunăre. Cele câteva Vaduri (nouăsprezece, după unii) stau peste bombeul pantofului Brăilei ca niște limbi pe linia cărora ajungi inevitabil la Dunăre. Indiferent cum ai lua-o în orașul ăsta, pleci de la Dunăre și tot la ea ajungi, ca la iubirea dintâi, pe care n-o uiți și, măcar și cu gândul, tot ajungi să te întorci la ea. Vadurile Brăilei, născute cum ploile croiesc la munte fâgașe pe care alunecă în pâraie apa la piciorul versantului, vor primi fiecare nume, între care cel cunoscut ca strada Împăratul Traian va deveni inima comerțului brăilean, imediat ce orașul capătă regim de porto-franco.

Lipită de casa noastră e curtea coanei Joița. Casa îi e acră ca ea, șuie un pic, singuratică, cu mici cercevele ale ferestrelor și poarta vopsite în gri. Și întunecată. Pe griul ăsta, rumegușul fin și înecăcios, pe care-l simți ca un cuib de păsări instalat în gătlej de primăvară până-n iarnă, scuipat zilnic de fabrica de chibrituri de peste drum, e mai vizibil decât pe rufele noastre, pe care mama le scutură întotdeauna înainte de a le strânge.

Ca tot ce respiră pe o rază de câțiva kilometri de la fabrică, mama înghite și ea rumeguș, plus cel emanat de rufe, dar nu la nimicul ăsta, obișnuit ca cerul, stă mintea ei.

Curtea Joiței, ca și a noastră – deși casele sunt construite aproape de malul generos al Dunării –, este îngustă și lungă ca un coridor de bloc. De fapt, așa sunt toate curțile de pe străduțele astea de capăt de bulevard radial, cum sunt și celelalte două artere, care pornesc, într-un semicerc, de la Dunăre și se opresc tot la Dunăre; că orbul tot de aceea a nimerit și el Brăila. Atât de simplu e să cutreieri pe aici.

Curtea ei, spre deosebire de a noastră – betonată și ticsită de fiare, scule, piese metalice fără utilitate, adunate de tata ca potcoavele de cai morți și depozitate aiurea pentru când „oi avea nevoie” –, curtea ei deci are, lucru rar, un dreptunghi de pământ. În capătul lui crește un zarzăr înalt, ale cărui crengi se desfac, ca o invitație indecentă și desfrânată, peste acoperișul casei noastre.

Noi, neavând încotro, o onorăm cu bucurie obștească și ilicită. Prin podul nostru, acoperit, pe partea care dă în curtea Joiței, cu tablă ruginită, deflorată de ploaie și lăsată cu ochiuri de lumină, verific starea locatarei (de acasă nu pleacă prea des, dar sper ca măcar să doarmă mai mult la prânz) și coacerea zarzărului.

Vara, să calc pe acoperișul încins ca o bucată de carne pe grătar, învelit cu carton gudronat și sudat cu smoală la

întreținerea foilor, e o chestiune de cununie a echilibristicii cu iuțeala și toleranța la fierbinte. Calc iute și diafan pe panta abruptă a acoperișului, nu sparg cartonul (ca să nu-mi spargă și tata țeasta), că ne intră ploaia-n casă, și nu rămân prea mult într-un loc; altminteri, smoala cremoasă, fiartă de soarele care bate direct pe casă, se lipește de tălpi ca o rană.

N-am ce căuta în papuci, riscul de alunecare e mai mare decât să-mi ard tălpile în smântâna neagră a cartonului. Caznele astea sunt pișcături de insectă pe lângă culmea poftei de zarzăr care aveau, trebuie spus, și un mare neajuns: sâmburii erau amari, cu greu se puteau mânca. Dar fructele, ah, fructele!, ce gust dulceag-amăru-parfumat... Jumătate din zarzăr, căci ne întindem mai mult decât ne e plapuma acoperișului, e cules de noi.

Lucru pe care, de câteva ori pe an – când coana Joița se ia la ceartă cu tata, dar nu pentru zarzăr, ci pentru mingea mea, care, ca un făcut, ajunge între hortensiile ei nemeritat de albe, spumoase și mari cât balonul –, i-l reproșează tatei.

Hortensiile acestea ireale, cum n-am mai văzut niciodată, care mă îndeamnă să bat, în zilele când mai am energie după mersul în balta Pietroiului, mingea de peretele casei, sunt, de fapt, un coșmar pentru mama. Tata are un simț aproape patriotic al sfeziei, îi ridică adrenalina, nu e pentru el un obstacol. Dar mama, nici pe departe o sfioasă în dispute, știe că urmează bătaia în poartă a Joiței și scandalul. De ele – sătulă mama până peste cap.

6

În serile de sâmbătă suntem ca într-o mare familie de întreprinzători. J.R. Ewing, Pamela și Sue Ellen stau, de cele mai multe ori, cu noi. J.R. mă scoate din sărite cu cinismul lui. Și tata ar putea să-i semene pe alocuri, dar el are doar șapte clase și a terminat *magna cum laude* școala vieții. Sue Ellen e cam fandosită și răsfățată, și izmenită. Ar dezvăța-o tata de toanele

astea dacă ar fi pe mâna lui măcar vreo două zile. Pamela e bună și frumoasă, dar, Doamne, așa picioare... Avem cele mai multe în comun cu ei: și noi tot într-un fel de aur negru ne scăldăm, cu deosebirea că, altminteri, nici pâine nu s-ar găsi pe masa noastră și, în timp ce ei forează cu mașini, în cazul nostru, noi înșine suntem mașinile.

Dimineața, vietățile acestea bezmetice, doar o părere mai mari decât gămălia de ac, intră frenetic în cele șaisprezece guri de captare (purtate mai ales de noi trei, fetele; tata, bănuim, se mai fofilează uneori sub pretextul întinderii puricilor la uscat – cea mai ușoară chestiune). Vin spre noi ca răsturnate din cutia cu bolduri.

Ca să nu se împruță, imediat ce-i strângem din apă, puricii trebuie puși să se usuce la soare. După primele ture prin apă, tata întinde una dintre cele trei pânze lungi de câte doisprezece metri, croite și cusute de mama, late cât deschiderea a două brațe de om. Un fel de sertar dreptunghiular din pânză tare cu găici prin care trecem o tijă metalică („cuie” le zicem noi) cu o tălpică și le înfigem în pământ. Pânza pe care uscăm puricii nu stă cu burta pe pământ. E un cort plan fără acoperiș, ridicat față de sol la două palme, să poată fi cuprinși de dogoare din toate părțile. Dacă din senin se mai stârnește câte-un vânticel, degrabă măturăm puricii uscați, altfel se întorc de unde i-am prins. Ar zbura ca firele de praf în toate zările. Așa de ușori devin după ce se zvântă la soare.

Înainte însă, când grămada de purici stocați pe un nailon capătă înălțimea unei roți de Dacia, tata pune câte patru cinci mâini într-un dreptunghi de stambă groasă, o răsuțește la gură ca poleiala în jurul bomboanei și, presând-o cu genunchiul de o piatră, scoate toată apa din purici. O zeamă roșie, menstruală, i se scurge sub rotulă, inundând piatra și locul de sub ea. Pentru fiecare cocoloș de purici proaspăt scoși din apă, reface operațiunea de câte două ori înainte de a-i pune într-un

ciur și răspândi pe pânză, la uscat, în ploaie subțire ca zahărul pe plăcintă. Etapă obligatorie, esențială, fără de care puricii ar putezi și n-ar mai face nici cât o ceapă degerată. De aceea doar tata, noi neavând forța lui să presăm cocoloșul adunat în stambă, deține controlul momentului acestuia.

Minciogurile, ca să le putem scoate din apă fără să le rupem ca pe dresuri, evităm să le târâm prin ciulinii încurcați cu treburile lor pe la mal. Riscăm să pierdem, ca printr-o sită cu ochiuri mari cât monedele, recolta doldora de purici grei de apă ca datoria când n-ai un sfaț.

N-avem încotro, trebuie să trecem minciogurile de la coapse pe grumaz și să le scoatem intacte la mal (deși perdeaua putrezește rapid, plesnind de multe ori pe la încheieturi, și-i doar bucurie pentru noi: ședem vreo zece minute la mal să le coasem). Iar pentru asta ne ghemuim în apă până la bărbie. Numai așa putem așeza minciogurile pe grumaz.

Doamnelor și domnilor, tarararam... , urmează un moment Circ du Soleil: minciogurile în perfect echilibru pe vertebra lui Atlas, prindem cu ambele mâini pânza transparentă a celor patru conuri. Un fel de poche de ornat torturi, două câte două în fiecare mână, cu deosebirea că ale noastre nu-s nici de culoarea și nici de consistența cremei (și nici nu-ți vine să le lingi). Fiecare atârnă câte cinci kilograme și au lungimea unui picior de masă.

„*Hai, scoală să mergem încolo!*” ține loc și de bună dimineața, dar și dimineața are preferații ei, nu e bună pentru oricine. Cine n-o dă, nici n-o are. Și tata nu o dă, noi nu răspundem.

Ai zice că mergem la Pietroiu ca pe moșia noastră. Aceeași baltă prin care sunt sigură că și Panait Istrati a călcat, casa memorială fiind la o aruncătură de băț de ea.

De vreme ce e a nimănu și tot satul se slobozește în ea ca în latrina din fundul curții, de ce să nu o trecem pe numele nostru? Nu sunt încă mulți în oraș care să fi descoperit îndeletnicirea